

UNDERVISNING OM 1814

Undervisningsopplegg om 1814 med utgangspunkt i kilder og *Tidslinjer 1+2*.

Klikk [HER](#), logg inn med Feide og du har tilgang til læreboktekst og kilder til temaet 1814.

Du finner også materialet på Min side på Lokus.

Formål

Formålet med undervisningsopplegget er at elevene skal tilegne seg kunnskap om 1814 som førte til opphevelsen av den dansk- norske unionen, nedtegnelse av en norsk grunnlov og etablering av et svensk- norsk unionsfelleskap. Opplegget gir elevene en innføring i de faktiske hendelsene i 1814. Elevene skal jobbe med dokumenter knyttet til 1814 for å hente ut informasjon og trene kildekritiske ferdigheter.

I tillegg kan opplegget brukes for å få elevene til å reflektere over hvordan og hvorfor vi feirer 17. mai. Nasjonal selvstendighet og demokrati er ord som ofte blir brukt i forbindelse med 17. mai. Ett mål med opplegget er at elevene skal diskutere om selvstendighet og demokrati ble innført i 1814.

Forkunnskap og kompetansemål

1814 er et klassisk tema i norsk historie. Det er et emne som er lagt til Vg3 i historiefaget, men man kan gå ut fra at elevene kjenner til en del av hendelsene og betydningen av dem før man starter arbeidet. I læreplanen for samfunnsfag etter 10. årstrinn står det at elevene skal kunne:

- presentere viktige utviklingstrekk i norsk historie på 1800-talet og første halvdel av 1900-talet beskrive korleis dei peikar fram mot samfunnet i dag
- gjere greie for idear og krefter som førte til den amerikanske fridomskampen og den franske revolusjonen, og beskrive følgjer dette fekk for den demokratiske utviklinga i Noreg

Disse kompetansemålene finner vi igjen i Vg3-planen, men da i et mer drøftende og analyserende perspektiv. Under *Samfunn og mennesker* i tid står det at elevene skal kunne:

- drøfte hvordan opplysningstidens ideer påvirket og ble påvirket av samfunnsomveltninger på 1700- og 1800-tallet
- gjøre rede for demokratiutvikling i Norge fra 1800-tallet og fram til 1945 og analysere drivkreftene bak denne utviklingen

Det at mange av elevene kjenner til dette emnet fra før, gir mulighet til å arbeide med kilder og til å problematisere stoffet. Opplegget kan dermed også dekke kompetansemål innenfor *Historieforståelse og metoder*

- forklare hvorfor historikere og andre deler tidsløp inn i perioder og diskutere hvilke kriterier som ligger til grunn for dette
- finne og vurdere historisk materiale av ulik art og opphav som kilder, og bruke det i egne historiske framstillinger
- gi eksempler på og drøfte hvordan utstillinger, minnesmerker, minnedager eller markeringen av bestemte historiske hendelser har betydning for nåtiden

Organisering av opplegget

Oppstart: Klassesamtale om 17.mai og 1814

Opplegget kan starte med en klassesamtale for å aktivere det elevene husker om hendelsene i 1814 og å reflektere over hvorfor 17. mai er nasjonaldag. Spørsmålene nedenfor kan først drøftes i grupper og deretter oppsummeres av læreren og klassen i fellesskap:

- Hva er det vi feirer på 17. mai?
- Betydde hendelsene i 1814 at Norge ble et selvstendig og demokratisk land?
- Utgjør året 1814 et brudd i norsk historie?
- Hvilke faste ritualer hører til feiringen av 17. mai? Hvilken betydning har disse ritualene?

Oversiktsforedrag over hendelsene i 1814

Elevene bør få en oversikt over hendelsene i 1814. De kan lese s. 304 -312 i *Tidslinjer 1+2*, og lærer kan følge opp med et kort foredrag som gir oversikt over begivenhetene dette året. På den digitale lærerressursen ligger det en PP-presentasjon som dekker kapittel 13, og den første delen av denne kan brukes under presentasjonen. Boka bruker hendelsene i 1814 som et utgangspunkt for både nasjonsbyggingen og demokratiseringen som skjedde i Norge på 1800-tallet. Også forbindelsen til de utenrikspolitiske hendelsene framheves i læreboka. Det markeres også sammenheng til de store politiske ideene fra den amerikanske og franske revolusjonen, og tankene om folkesuverenitet og maktfordeling når Grunnloven omtales. Grunnlovens demokratiske begrensninger tas også med.

Oppgave om aktørene i 1814-dramaet

I kapitlet nevnes flere aktører som var sentrale i 1814. Prins Kristian Fredrik og Karl Johan har fått relativt stor plass. Av de norske aktørene nevnes Herman Wedel Jarlsberg, Carsten Anker, Christian Magnus Falsen, Georg Sverdrup og Wilhelm Frimann Koren Christie. Det kan være nyttig å skjematisk synspunktene og rollene til disse personene.

Det er flere måter å løse denne oppgaven på:

- Den kan løses individuelt som en hjemme eller skoleoppgave

- Den kan også løses i fellesskap på tavla etter at grupper av elever ha satt seg inn i en aktør hver

Aktør	Rolle/ synspunkt i 1814-dramet	Vant han fram med sitt synspunkt?
Kristian Fredrik		
Herman Wedel Jarlsberg		
Carsten Anker		
Christian Magnus Falsen		
Georg Sverdrup		
Karl Johan		

Oppgavene under «Test deg selv» på side 325 i *Tidslinjer 1+2* kan brukes som oppsummering eller kontroll av at elevene har fått med seg hovedlinjene i hendelsene i 1814.

Gruppearbeid som utdyper og problematiserer 1814

I Kildebanken på den digitale elevressursen er det flere dokumenter som kan knyttes til 1814. Tekstene er forholdsvis korte og de følges av oppgaver. Avhengig av hvor mye tid man har til disposisjon, kan læreren velge ut enkelte av disse og la elevene jobbe med disse alene eller i grupper.

Nedenfor følger et forslag til opplegg der man bruker alle dokumentene i et gruppearbeid. Til slutt i dette dokumentet finner du både følgende dokumenter og en kort omtale av dem (vedlegg 1 og 2).

- 1: *Kieltraktaten*
- 2: *Kunngjøring fra den danske prins Kristian Fredrik:*
- 3: *Adresse fra Eivindvik i Sogn*
- 4: *Grunnloven fra 17. mai 1814*
- 5: *Jødeparagrafen i Grunnloven*
- 6: *Mossekonvensjonen*
- 7: *Novembergrunnloven*
- 8: *Sverre Steen om 1814*

Første del av gruppearbeidet: Oppgave til dokumenter og tekster fra og om 1814

I første del av gruppearbeidet lages det grupper på tre elever. De jobber sammen med enten oppgave A, B eller C. Ut fra de dokumentene de leser, skal de forberede en presentasjon for elever som har arbeidet med andre oppgaver.

Oppgave A

Kieltraktaten, Kunngjøringen fra den danske prins Kristian Fredrik og Adresse fra Eivindvik i Sogn

- Studert innholdet i dokumentene. Gjengi med egne ord hva de handler om. Hvem er avsender? Hvem henvender de seg til? Hvilke konsekvenser har det som står i dokumentene?
- I både Kieltraktaten og kunngjøringen fra Kristian Fredrik skrives det om at den danske kongen må avstå Norge til Sverige. Hvordan framstilles dette? Hva kan være årsaker til eventuelle forskjeller i framstillingen av avståelsen?
- Hvordan framstiller den danske prinsen seg i kunngjøringen? Hvordan blir han og det danske kongehuset framstilt i adressen fra Eivindvik i Sogn? Hva slags forhold tror dere nordmenn hadde til det danske kongehuset våren 1814?
- Drøft: Hvor viktig var Kieltraktaten for det norske opprøret våren 1814?

Oppgave B

Grunnloven og Jødeparagrafen

- Studert innholdet i dokumentene. Diskuter og noter kort, med egne ord hva dokumentene handler om. Hvem er avsender? Hvem henvender de seg til?
- I 1814 gikk Norge fra en eneveldig styreform til et representativt demokrati. I en slik styreform er folkesuverenitet og maktfordeling viktig. På hvilke måter kommer disse prinsippene fram i Grunnloven? Finn eksempler.
- Noen av paragrafene viser at Grunnloven ikke sikret alle rettigheter og ordninger som er viktige i demokratiske samfunn i dag. Finn eksempler på slike i denne kilden.
- I Jødeparagrafen begrunner eidsvollsmennene hvorfor de ikke ville godta jøder i Norge. Hvilke begrunnelser finner du? Finn ut hva det endelige stemmetallet ble i diskusjonen om jøder skulle ha tilgang til Norge
- Ut fra det du har lest i Grunnloven og Jødeparagrafen: Hvor demokratisk var den norske grunnloven fra 17. mai 1814. Hva gjør den demokratisk og hva gjør den udemokratisk, sett fra vår tid?

Oppgave C

Mossekonvensjonen, Novembergrunnloven og Sverre Steen

- Studert de tre dokumentene og gjengi innholdet med egne ord. Hvem er avsender? Hvem henvender de seg til?
- Hvilke viktige prinsipper kom til å gjelde i Grunnloven fra 17. mai?
- Hvilke av paragrafene tror dere er borte i dag?
- Hva var Mossekonvensjonen?
- Hva kan være årsaker til at den svenske kongen valgte å godta grunnloven fra 17. mai? Formuler tre ulike forklaringer.

- f) Vurder de nye formuleringene og utsagnene i Novembergrunnloven. Tror dere det er de norsk eller de svenske forhandlerne som har ivret for å få inn disse nye formuleringene i Grunnloven? Finn eksempler som kunne være til fordel for Norge.
- g) Hvorfor tror dere Karl Johan og svenskene godtok såpass mange av nordmennenes krav?
- h) I paragraf 13 og 14 nevnes det at det skulle utnevnes en visekonge og en stattholder for Norge. Undersøk hvordan det gikk med disse vervene.
- i) Det var Novembergrunnloven som ble stående som norsk grunnloven. Likevel er det 17. mai vi feirer som grunnlovsdag og nasjonaldag. Hvorfor er det slik, tror dere?

Andre del av gruppearbeidet: Framlegging i tverrgrupper og diskusjon

Elevene deles inn i tverrgrupper slik at det blir tre på hver gruppe. En som har hatt oppgave A settes sammen med en som har hatt oppgave B og en som har hatt oppgave C: Først legger elevene fram de ulike kildene og oppgavene for hverandre. De to som hører på tar notater:

Notatskjema

Oppgave A: Kieltraktaten, Kristian Fredriks kunngjøring og adressene
Oppgave B: Grunnloven fra 17. mai og Jødeparagrafen
Oppgave C: 17. maigrunnloven, Mossekonvensjonen og Novembergrunnloven

Deretter skal elevene lese historikeren Sverre Steens tolkning av hendelsene i 1814, og svare på følgende oppgaver:

- Gjenfortell kort med deres egne ord innholdet i teksten.
- Hva slags syn har Sverre Steen på Kristian Fredriks rolle i 1814?
- Steen mener at Eidsvollsmennene på noen områder var ganske konservative. Stemmer det med det inntrykket dere har fått gjennom dette kildearbeidet?
- Hva mener Steen når han sier at «de ledende politikere ikke var oppmerksom på de sosiale konsekvensene som en gjennomføring av de nye politiske ideer kunne komme til å få?».
- Tror du Steen vil anse 1814 som et *brudd* i norsk historie? Begrunn svaret.

Klassesamtale: oppsummering og avslutning

Som en avrundning av hele opplegget kan man i fellesskap reflektere rundt noen av problemstillingene som oppgavene har reist.

- Fikk Norge demokrati og selvstendighet i 1814? Hva taler for og hva taler mot dette?
- Ble hendelsene i Norge 1814 styrt av utenrikspolitiske saker og personer, eller var det et norsk opprør?
- Har dere lært noe om 1814 som overrasket dere?

Helt til slutt...

- Er ritualene vi gjennomfører på 17. mai en god måte å feire en nasjonaldag på? Er det noe som burde få større eller mindre plass i dagens 17. maifeiring?

Vedlegg 1: Kort informasjon om dokumentene og tekstene

Fra Kieltraktaten: I Kieltraktaten frasier den danske kongen seg alle krav på Norge og gir den svenske kongen «eiendomsretten» til Norge. Norge er i traktaten gitt fra Danmark til Sverige.

Kunngjøring fra den danske prins Kristian Fredrik: Kristian Fredriks oppfordring til nordmennene i februar. Han forteller om hvordan den danske kongen har blitt tvunget til å frasi seg Norge og hvordan svenskene de siste årene har spilt et spill der de nærmest har villet pine nordmennene ut av den danske unionen og inn i en svensk. Han stiller seg videre i front for et opprør mot Kieltraktaten og vil at opplyste menn skal velges for å lage en ny regjeringsform for Norge.

Adresse fra Eivindvik i Sogn: Adresse som representantene på Eidsvoll måtte ha med seg fra menigheten de var valgt fra. Norge hadde ingen valgordning, og man brukte kirkene som utgangspunkt for valgdistrikter. Adressen inneholder også en lovprisning av den danske prinsen.

Grunnloven fra 17. mai 1814: Paragrafer fra 17. maigrunnloven. Paragrafene viser både hvordan Grunnloven sikret demokratiske prinsipper, men også hvordan demokratiet stadig hadde begrensninger.

Jødeparagrafen i Grunnloven: Utdrag fra debatten om hvorvidt jøder skulle ha adgang til Norge. Den viser hvordan noen av representantene begrunner at det er negative til jøder. Flere av den kommenterer grev Wedel Jarlsberg som var en av dem som argumenterte for at jøder skulle kunne kommet til Norge. Hele 92 av de 112 representantene stemte for at jøder ikke skulle ha innreisetilatelse.

Mossekonvensjonen: Utdrag fra Mossekonvensjonen. Den viser hvordan Karl Johan lover å akseptere prinsippene i grunnloven i den nye svensk-norske unionen

Novembergrunnloven: Utdrag fra Novembergrunnloven som viser noen nye og noen endrede paragrafer etter at forhandlingene mellom Norge og Sverige. De fleste eksemplene viser at nordmennene har fått stort gjennomslag for sine krav i unionsforhandlingene.

Sverre Steen om 1814: Sverre Steens tolkning av Kristian Fredriks rolle i 1814. Han er opptatt av Kristian Fredriks helt sentrale rolle i 1814-dramaet. Han skriver også om at de politiske endringene var inspirert av hendelser utenfor Norge, og at Eidsvollsmennene var lite opptatt av sosiale og økonomiske endringer.

Vedlegg 2: Dokumenter og tekster

Kilde 1: Fra Kieltraktaten

Danmark-Norge var alliert med Napoleon under Napoleonskrigene. Sverige var på Storbritannias side, og hadde blitt lovet Norge dersom de skulle komme til å vinne. Ved det såkalte folkeslaget ved Leipzig i 1813 tapte Napoleon, og da slaget var over dro kong Carl Johan til Danmark for å tvinge Frederik VI til å overgi seg. Den 14. januar kom freden i Kiel i stand. Avsnittet nedenfor er et utdrag av fredstraktaten.

Hans majestet kongen av Danmark frasier seg, [...] og sine] etterkommere, ugjenkallelig og for bestandig, til fordel for Hans majestet kongen av Sverige og for hans etterfølgere til tronen og kongeriket Sverige, alle rettigheter og adkomster til kongeriket Norge[...] Nemlig de her oppregnede bispedømmer og stifter: Kristiansand, Bergen, Akershus og Trondheim med Nordlandene og Finnmarken like inntil grensen av det russiske rike. Disse bispedømmer, stifter og provinser som utgjør hele kongeriket Norge, sammen med alle innvånere, byer, havner, festninger, landsbyer og øyer på alle kyster av dette kongeriket, så vel som de tilhørende besittelser – Grønland, Færøyene og Island, ikke medregnet – likesom alle forrettigheter, rettigheter og fordeler, skal i fremtiden tilhøre hans majestet kongen av Sverige med full eiendomsrett og suverenitet, og danne et kongerike forenet med det svenske. [...] Hans majestet kongen av Sverige forplikter seg [...] til å la innbyggerne av kongeriket Norge og dets tilhørende deler å beholde nytelsen av deres lover, fritak, rettigheter, friheter og privilegier [...]

Kilde 2: Kunngjøring fra Kristian Fredrik 19.

I 1807 erklærte kong Fredrik 6. av Danmark-Norge krig mot Storbritannia etter at engelskmennene hadde bombardert København for å hindre at den dansk-norske flåten ikke kom under fransk kontroll. Han sluttet derfor forbund med Frankrike og Napoleon. I 1810 ble den franske marskalken Jean Baptiste Bernadotte valgt til svensk kronprins under navnet Karl 14. Johan. Han allierte seg med Russland, England og Preussen mot Napoleon mot løfte om at Sverige skulle få Norge. I oktober 1813 ble Napoleon slått i slaget ved Leipzig, og Karl Johan rykket inn i Holstein og tvang Fredrik til å inngå fred. Den 14. januar 1814 ble det underskrevet en traktat i Kiel der Fredrik frasa seg den norske tronen til fordel for Sverige.

Nordmenn!

Det er kjent for dere at Hans Majestet kong Fredrik 6., på tross av sin til kjærlighet til det norske folk [...] ble tvunget til, ved den svenske regjerings renker, understøttet av tallrike hærer, å frasi seg sin rett til Norges trone. Med harme har dere erfart at dere har blitt overgitt til en regjering som har vist dere den forakt å tro at den kunne lokke dere til utroskap mot deres konge ved hjelp av søte ord og tomme løfter. På samme måte har den også utøvet det åpenbare fiendskap, midt under freden, å ville utsulte dere for ved dette umenneskelige middel å rokke ved det mot som den visste ellers ville være urokkelig. Og nå tror den at dere har den svakhet at dere villig vil underkaste dere det svenske åket og de samme ulykker som Sveriges sønner nå må tåle, nemlig å kjempe i fremmede land for en utlendings herskesyke og fremmede penger. Men det frie norske folk kan selv bestemme sin skjebne. [...] Det er Guds vilje, trofaste nordmenn, at jeg, som har odelsrett til Norges trone, i denne stund er midt iblant dere. Nå kan dere bli reddet av den enighet som brenner i deres bryst.

Jeg har hørt folkets lydige stemme for uavhengighet, for djerv og ubetinget motstand mot fremmed vold. Dette kall er nok for meg, som besjeles av varm følelse for Norges hell og heder til å bli værende blant dette folk når det gjelder dets selvstendighet, og så lenge min stilling kan bidra til å holde orden og ro ved like blant nordmenn. [...] [Jeg skal] med kraftig hånd og uten å ense farer og slit verne om Norges sikkerhet og lovene i hevd. En samling av nasjonens selvvalgte opplyste menn skal [...] ved å bestemme en regjeringsform for Norge, med visdom og enighet gi denne stat fornyet kraft mot åpenbare og skjulte fiender, og av dens avgjørelse vil det avhenge om jeg fortsatt skal passe det vervet som nasjonens ønske i denne stund kaller meg til.

Grunnloven vår, Mads T. Andenæs, Universitetsforlaget, 2000.

Språket er modernisert av Aslak Rostad

Kilde 3: Adresse frå Eivindvik i sogn

Det følgende er en adresse som alle representantene måtte avlevere på Eidsvoll. Hvert sogn hadde i løpet av vinteren 1814 sverget en ed til fedrelandet. I adressene finner man navnene på de menn som menighetene hadde valgt til å representere seg. Det var altså en slags fullmakt til å handle på menighetens vegne.

Til hans kongelige høyhet, prins Kristian Fredrik, Norges regent, fra Eivindviks prestegjelds menigheter i Nordre Bergenhus amt, samt fullmakt fra to av menighetenes menn til å nedlegge i hans kongelige høyhets egen hånd og møte og stemme ved den berammede forsamling av nasjonens utvalgte menn på Eidsvoll [Eidsvoll] i Akershus Amt den 10. april 1814.

... En like ekte og verdig spire av den oldenborgske kongestamme som i mer enn tre hundre års rettferdige milde og fredselskede regjering ... aldri forglemmes av sanne nordmenn - tillat derfor, dyrebare prins, at vi, ... Eivindviks almuesmenn på samtlige disse menigheters vegne og av dem dertil i dag enstemmig valgte å ile med å tolke disse våre glade og rene takknemmelighetsfølelser ved å kaste oss i deres kongelige høyhet, Norges skytshelgens armer ... Motta vår takk! - Motta våre velsignelser. ... Vi bemyndiger disse to menn: Mons Andersen Losne... og Lasse Hermundsen Brekke... til å nedlegge ... våre følelser, ønsker og faste beslutninger i deres kongelige høyhets egen hånd.

Forkortet og modernisert av: Ole Kristian Sandvik. Hentet fra: Eli Fure (red.): Eidsvoll 1814, Oslo, Dreyer, 1989, s. 21.

Kilde 4: Grunnloven fra 17. Mai 1814

Hentet fra <https://www.stortinget.no/no/Stortinget-og-demokratiet/Lover-og-instrukser/Grunnloven-fra-1814/> (27. februar, 2014)

Den 16. mai ble alle punktene i Grunnloven lest opp på Eidsvoll, og 17. mai møtte representantene for å velge Kristian Fredrik til konge. Grunnloven ble undertegnet, og Norge hadde erklært seg om en selvstendig stat med egen konge. Alle de 112 representantene underskrev grunnloven. Her er et utdrag av de 110 paragrafene som grunnloven inneholdt.

A. Om Statsformen og Religionen.

§ 1. Kongeriket Norge er et frit, uafhængigt og udeleligt Rige. Dets Regjeringsform er indskrænket og arvelig-monarkisk.

§ 2. Den evangelisk-lutterske Religion forbliver Statens offentlige Religion. De Indvaanere, der bekjende sig til den, ere forpligtede til at opdrage sine Børn i samme. Jesuitter og Munkeordener maae ikke taales. Jøder ere fremdeles udelukkede fra Adgang til Riget.

B. Om den udøvende Magt, Kongen og den kongelige Familie.

§ 3. Den udøvende Magt er hos Kongen, hvis Tittel er Vi N. N. af Guds Naade og efter Rigets Constitution Norges Konge.

§ 4. Kongens Person er hellig: han kan ikke lastes eller anklages. Ansvarligheden paaligger hans Raad.

§ 12. Kongens Kroning og Salving skeer, efterat han er bleven myndig, i Trondhjems Domkirke paa den Tid og med de Ceremonier, han selv fastsetter.

§ 38. Ingen Prinds af Blodet maa forlade Riget, gifte sig eller begive sig i fremmed Tjeneste uden Kongens Tilladelse. Handler han herimod, forbryder han sin Ret til Kronen.

C. Om Borgerret og den lovgivende Magt.

§ 49. Folket udøver den lovgivende Magt ved Storthinget, der bestaaer af 2 Afdelinger, et Lagthing og et Odelsting.

§ 50. Stemmeberettigede ere kun de norske Borgere, som have fyldt 25 Aar, have været bosatte i Landet i 5 Aar, og enten

- a. ere, eller have været Embedsmænd,
- b. paa Landet eie eller paa længere Tid end 5 Aar have byxlet matriculeret Jord,
- c. ere Kjøbstadborgere, eller i Kjøbstad eller Ladested eie Gaard eller Grund, hvis Værdie i det mindste er 300 Rigsbankdaler Sølvværdie.

§ 53. Stemmeret tabes:

- a. ved at have været dømt til Tugthuus, Slaverie eller vanærende Straffe,
- b. ved at gaae i en fremmed Magts Tjeneste uden Regjeringens Samtykke,

- c. ved at erhverve Borgerret i en fremmed Stat,
- d. ved at overbevises om at have kjøbt Stemmer, solgt sin egen Stemme, eller stemt i flere, end een Valgforsamling.

§ 61. Ingen kan vælges til Repræsentant, medmindre han er 30 Aar gammel og har i 10 Aar opholdt sig i Riget.

§ 68. Stortinget aabnes i Almindelighed den første Søndag i Februarii Maaned hvert 3die Aar i Rigets Hovedstad, medmindre Kongen, paa Grund af overordentlige Omstændigheder, saasom fiendtlig Indfald eller smitsom Syge dertil bestemmer en anden Kjøbstad. Saadan Bestemmelse maa da betimelig bekjendtgjøres.

D. Om den dømmende Magt.

§ 87. Lagthingets Medlemmer tilligemed Høiesteret udgjøre Rigsretten, som i første og sidste Instans dømmes i de Sager, som af Odelstinget anlægges, enten mod Statsraadets, eller Høiesterets Medlemmer, for Embedsforbrydelser, eller mod Stortingets Medlemmer for de Forbrydelser, de som saadanne begaae. I Rigsretten har Præsidenten i Lagthinget Forsædet.

§ 96. Ingen kan dømmes uden efter Lov, eller straffes uden efter Dom. Pinligt Forhør maa ikke finde Sted.

§ 97. Ingen Lov maa gives tilbagevirkende Kraft.

§ 99. Ingen maa fængsling anholdes uden i lovbestemte Tilfælde og paa den ved Lovene foreskrevne Maade. For ubeføiet Arrest eller ulovligt Ophold staae Vedkommende den Fængslede til Ansvar.

§ 108. Ingen Grevskaber, Baronier, Stamhuse og Fideicommisser maae for Eftertiden oprettes.

Paa Rigsforsamlingens Vegne

C.M.Falsen H.M.Krohg Christie
Præsident. Vice-Præsident Secretair.

Kilde 5: Jødeparagrafen

I forslaget til grunnsetninger for Grunnloven ble det en debatt om jødene skulle få adgang til Norge. I Kristian 5.s lov fra 1686 ble det bestemt at jødene ikke kunne oppholde seg i Norge uten kongelig leidebrev (særskilt tillatelse). Under riksforsamlingen var det likevel en debatt om dette. Jødeparagrafen ble ikke bare opprettholdt, men også forsterket ved at jøder uttrykkelig ble nektet adgang. Denne jødeparagrafen, som den ble kalt, ble ikke opphevet før i 1851.

Jødeparagrafen i Grunnloven

Sorenskriver Bryn:

[Grev Wedel] fant det uliberal at en grunnlov skulle fullstendig utelukke jødene. Hount mente at jøder som var lærde, kunstnere, fabrikanter og eiendomsmenn kunne få adgang. Flere ropte så at jødene hadde vært skadelige for alle stater hvor de hadde fått adgang. Sverdrup og Werg[eland] sa at jødernes religiøse lærdommer og antatte vedtekter ikke ble ansett å være urettferdig å bedra kristne, men en meget fortjenstefull handling, så hadde de selv utelukket seg selv fra å bli statsborgere. Grøgaard sa siden det ikke var spørsmål om å jage ut jødene fra landet, men om man skulle åpne dørene for dem, kunne det ikke ansees som intolerant eller uliberal å nekte dem adgang.

Byfogd Wulfsberg:

Da Grev Wedel erindret, at jødene ikke bare burde nektes adgang, men at betingelsene som skulle sendes dem burde bestemmes ved en spesiell lov, anmerket jeg at slik en spesiell lov var unødvendig, slik som det heter i grunnsetningen, at de fremdeles bør være utelukket fra riket...

Nikolai Wergeland:

Israelittene som hadde hele verden som fedreland, kunne gjerne la oss beholde denne avkroken på jorden. Deres inntrengning ville bare forderve og fattiggjøre allmuen.

Sorenskriver Bryn:

Omsider stod en bonde fra Lister straks opp og ropte: "Stå opp alle, som ingen jøder vil ha i landet" - noe som straks, som ved et elektrisk støt, ble fulgt.

Forkortet og modernisert av: Ole Kristian Sandvik. Hentet fra: Eli Fure (red.): Eidsvoll 1814, Oslo, Dreyer, 1989

Kilde 6: Mossekonvensjonen

Mossekonvensjonen ble underskrevet 14. august 1814 og er våpenhvileavtalen mellom Norge og Sverige etter krigen sommeren 1814. Her ble det slått fast at nordmennene måtte godta en union med Sverige, men at Norge skulle få selvstendighet i unionen og at den svenske kongen ville godta Grunnloven fra mai med noen endringer tilpasset unionen:

«Hans Majestæt Kongen af Sverige lover at antage den ved de Deputerede i Rigsforsamlingen på Eidsvold udarbeidede Konstitution. Hans Majestæt vil ikke foreslaa andre Fornadringer ende de, der er nødvendige for begge Rigers Forening, og forbinder sig til ikke at gjøre dette uden Aftale med Storthinget. (Gjengitt i Aschehous Norgeshistorie bd. 1 (1996) s. 160)

Kilde 7: Novembergrunnloven 1814

Hentet fra <http://www.nb.no/baser/1814/4nov2.html> (27. februar, 2014)

I Mossekonvensjonen, avtalen som ble inngått mellom Norge og Sverige om unionsinngåelse, godtok Karl Johan Eidsvollsgrunnloven. Noen justeringer ble imidlertid gjort for tilpasse den til et unionsfelleskap. Noen ny paragrafer ble også føyd til, mens andre bel fjernet. Paragrafene i kilden nedenfor er hentet fra den nye grunnloven som ble vedtatt 4. november 1814, og derfor fikk navnet novembergrunnloven.

§ 1. Kongeriget Norge er et frit, selvstændigt, udeleligt og uafhændeligt Rige, forenet med Sverige under een Konge. Dets Regjeringsform er indskrænket og arvelig monarkisk. *(Endret)*

§ 11. Kongen opholder Sig i Norge nogen Tid hvert Aar, hvis ikke viktige Hindringer møde. *(Endret)*

§ 13. Under Kongens Fraværelse overdrager han Rigets indvortes Bestyrelse, i de Tilfælde Han selv foreskriver, til Vice-Kongen eller Statholderen, tilligemed i det mindste fem af Statsraadets Medlemmer. Disse skulle føre Regjeringen i Kongens Navn og paa Hans Vegne (...). *(Ny.)*

§ 14. Vice-Kongen kan ikkun Kronprindsen eller hans ældste Søn være, men ei førend de have opnaaet den for Kongen bestemte Myndigheds-Alder. Til Statholder udnævnes enten en Normand eller en Svensk (...)

Vice-Kongen skal boe inden Riget, og maa ikke opholde sig udenfor det længere end tre Maaneder om Aaret. *(Ny)*

§ 92: Til Embeder i Staten maae alene udnævnes de Norske Borgere, som bejende sig til den evangelisk-lutherske Religion, have svoret Constitutionen og Kongen Troskab, og tale Landets Sprog (...) *(Endret)*

§ 93. Norge tilsvare ingen anden, end sin egen National-Gjæld. *(Ny.)*

§ 110. Norge beholder sin egen Bank og sit eget Penge- og Myntvæsen, hvilke Indretninger ved Lov bestemmes. *(Ny.)*

§ 111. Norge har Ret til at have sit eget Coffardie-Flag. Dets Orlogs-Flag bliver et Unions-Flag. *(Ny.)*

Christiania, i Norges overordentlige Storthing, den 4de Novbr. 1814.
Christie
p:t: Præsident.

Kilde 8: Sverre Steen om 1814

Sverre Steen (1898-1983) var en populær norsk historiker. Han skrev om det meste innenfor norsk historie. Han henvendte seg ikke bare til universitetsfolk, men gjennom sin serie "Langsamt ble landet vårt eget", som ble sendt på NRK radio, nådde han også ut til de brede lag av befolkningen. Norges frihet og selvstendighet i 1814 var et sentralt tema hos Steen.

Reisningen i Norge mot Kielfreden var organisert av Kristian Fredrik, og den sto og falt med ham. Hans stilling.. ga reisningen et skjær av legalitet, og en styrke som bandt nordmennene sammen i én fylking. Selv prinsens politiske motstandere var i sine handlinger bundet av prinsens sterke posisjon. En reisning uten Kristian Fredrik som samlingsmerke hadde vært dømt til nederlag fra første stund, fordi den ikke kunne bygge på noen alminnelig uvilje mot unionen med Danmark, og fordi det ikke fantes noen republikansk bevegelse i Norge eller noen annen leder som kunne stille seg i spissen for en reisning. De som på norsk side kom til å spille en rolle i årets begivenheter, var "eiendomsmenn", embetsmenn og forrretningsmenn, med vesentlig stilltiende tilslutning fra bøndernes side. De var alle sosialt konservative, for så vidt som de ønsket å bevare uforandret eiendomsfordelingen og de enkelte samfunnsklassers gamle rettigheter. Politisk var de bestemt av den store bølge som var reist av nordamerikanernes frihetskamp, hadde økt veldig i styrke ved den franske revolusjon, og som nå skyllet inn over Norge, mer som en etterdønning enn som en bølge med kraft og skum. Det er grunn til å tro at de ledende politikere ikke var oppmerksom på de sosiale konsekvenser som en gjennomføring av de nye politiske idéer kunne komme til å få.

Kilde: Sverre Steen: *1814 - de politiske konturer*, gjengitt i Øystein Rian (red.): *Historiske perler*. Oslo, Den norske bokklubben 1998, s. 156.